

Vi vill se en kraftsamling för biologisk mångfald, friluftsliv och naturturism i östra Smålands skogar

Arbetet med att värna den biologiska mångfalden i södra Sverige går smärtsamt långsamt. De senaste åren har östra Småland och Sverige förmodligen förlorat två unika dagfjärilsarter¹. En sorglig konsekvens av en omfattande landskapsförvandling där ett småbrutet och varierat småländskt landskap med hagar, åkrar och skogar allt mer har ersatts av tät, mörk och enfaldig skog. Därför brådskar det att utveckla och genomföra åtgärder som stärker skyddet av skog och biologisk mångfald här i östra Småland. Vi vill lyfta fram den avgörande och positiva roll som statliga Sveaskog kan spela i det arbetet.

Bakgrund

I oktober 2010 enades världens länder om att skydda den biologiska mångfalden² inom ramen för FN:s konvention om biologisk mångfald (CBD). Målen skulle nås till 2020. Sverige har inte nått en enda av utfästelserna³ till det internationella samfundet. Officiell statistik för Kalmar län är inte komplett, men bekräftar den stora bilden. Idag 2021 är 3,0⁴ procent av den produktiva skogen i länet skyddad. Den siffran ska jämföras med 2,7⁵ procent 2010. Vi menar att den samlade arealen är på tok för låg och takten så långsam att målen inte lär nås innan nästa sekelskifte. Då är det sannolikt för sent. Samtidigt finns det nästan dubbelt så mycket frivilligt skyddad skog⁶ i länet. Problemet är att om dessa skogar vet vi alldeles för lite. Är det rätt skogar som skyddas? Var finns de? Och finns de kvar om 20 år? Om de privata skogsägarnas frivilliga avsättningar vet vi nästan ingenting alls. För de stora bolagen finns den senaste ögonblicksbilden⁷, men fakta om skogstyp, ålder och naturvärden saknas. Sveaskog⁸ är bäst i klassen, men även här brister det rejält när det gäller historiska jämförelser och möjligheten att analysera specifika områden, som kommuner och län. Dessutom har bolagets trovärdighet skadats efter avslöjanden om omklassade nyckelbiotoper⁹, brutna löften i ekoparkerna¹⁰ och att sålda skogar har inkluderats i bolagets redovisningar¹¹.

Ett statligt skogsbolag har ett särskilt ansvar

Sveaskog är länets största skogsägare med nästan 84 000 hektar¹². Bolaget redovisar ett omfattande skogsskydd i form av formella naturreservat på egen mark¹³, ekoparkerna Böda¹⁴ och Hornsö¹⁵ och nästan 6 000 hektar¹⁶ naturvårdsskogar. Men de frivilligt avsatta naturvårdsskogarna går inte följa över tid. Medlemmar i Naturskyddsföreningen vittnar om att skogar som utlovades skydd för 20 år sedan nu är borta. Det verkar också som att stora delar av skyddet består av trivial ungskog. Kanske handlar det om bortåt tusen hektar gran- och tallplanteringar yngre än 60 år här i Kalmar län.

Förra året avslöjade en detaljerad kartläggning¹⁷ att Sveaskog har minskat sitt skogsskydd med bortåt 10 000 hektar i landets två södra skogsregioner. Avslöjandet bygger på Sveaskogs pressreleaser, landskapsplaner och löften från den miljöpolicy, som bolaget antog 2002. Ett löfte som Sveaskogs nye vd nyligen lovade att hedra¹⁸. Men Sveaskog har i snart ett år tigit om hur stora arealer som idag

skyddas i södra Sverige. I väntan på utlovade klargöranden drar vi slutsatsen att Sveaskog har en betydande naturvårdsskuld på flera tusen hektar produktiv skog här i Småland.

När det gäller samarbetet mellan Sveaskog och landets länsstyrelser går uppgifterna isär. I årsredovisningen för 2008¹⁹ berättar Sveaskog stolt att urvalet av skyddad skog *”har skett i samråd med myndigheter, forskare och ideella organisationer”*. Något sådant samråd med oss i Naturskyddsföreningen i Kalmar län finns inte idag. Kanske har det aldrig existerat. När det gäller samverkan med Skogsstyrelsen och landets länsstyrelser hävdar Sveaskog fortfarande i sina årsredovisningar att 300 000 hektar naturvårdsskogar samförvaltas och kvalitetssäkras ihop med myndigheter²⁰. Något som har dementerats av företrädare för länsstyrelsen i Kalmar län, med undantag för de formella naturreservat som ligger på Sveaskogs mark. Kanske ska detta tolkas som en avsiktsförklaring från Sveaskogs sida. I så fall menar vi att det är hög tid att ta vara på den möjligheten till samarbete. Låt den ambitionen bli utgångspunkt för ett övergripande och heltäckande naturvårdsarbete här i Kalmar län.

Naturskydd handlar inte bara om biologisk mångfald.

Grundvalen för Naturskyddsföreningen i Kalmar län är viljan att slå vakt om vårt regionala naturarv. Samtidigt vill vi poängtera att det finns fler aspekter som bör inkluderas i ett framgångsrikt naturvårdsarbete. Det gäller främst insatser som främjar friluftsliv, naturturism och lokal rekreation. Men inbegriper även orters och kommuners möjligheter att behålla och locka nya invånare och värna och vårda traktens kulturarv.

Fallet med Döderhultarns skog.

Sedan drygt ett år tillbaka har flera av Naturskyddsföreningens medlemmar engagerat sig för bevarandet av Döderhultarns skogar väster om Eckern²¹ utanför Oskarshamns tätort. Nyligen genomförde vi ett studiebesök på plats med två riksdagsledamöter, vilket det rapporterades om i lokal press²² och Smålandsnytt²³.

Syftet med besöket var att visa hur Sveaskog har hanterat sitt köp av närmare 350 hektar småländsk bondeskog från sommaren 2017. Den berättelsen väcker en rad frågor om hur Sveaskog i praktiken bedriver sitt naturvårdsarbete. Några år efter förvärvet avverkade bolaget bortåt 70 hektar kontinuitetsskog. Sveaskog själv uppger att de äldsta tallarna var mellan 135 och 180 år gamla. Det innebär att stora delar av skogen, som fanns redan när Döderhultarn föddes 1868, nu är ersatt med ett stort statligt hygge. Förra året (2021) avverkningsanmälde Sveaskog ytterligare 50 hektar, vilket riskerar att påverka kommunens reservvattentäkt och den populära Ostkustleden. Hela processen²⁴ vittnar dessutom om undermåliga eller obefintliga naturvärdesbedömningar, en delvis avverkad nyckelbiotop och sumpskogar som bolaget vill hugga. Personer, med god insyn i själva köpet, ifrågasätter därutöver om affären ens var lönsam.

Naturskyddsföreningen i Kalmar län kan i detta skede inte avgöra hur stora områdets naturvärden är. Flera medlemmar vittnar om sammanhängande tallskogar med hållmarker, våtmarker och ett stort inslag av gran och löv. Merparten av skogen har under de senaste 150 åren, fram till Sveaskogs köp, brukats varsamt med plockhuggning. Vid besök har tjäder, talltita och andra arter noterats²⁵. Vidare har Skogsstyrelsen uppmärksammat Sveaskog på förekomsten av flera arter av fladdermöss och sällsynta lavar och mossor i de avverkningsanmälda bestånden.

Våra förslag till länsstyrelsen i Kalmar län

Mot bakgrund av ovanstående vill Naturskyddsföreningen i Kalmar län föreslå två insatser.

- För det första vill vi att länsstyrelsen skyndsamt inventerar och bedömer naturvärdena i de resterande skogarna väster om Eckern på Sveaskogs mark. En sådan övergripande bedömning ska även inkludera en analys av områdets betydelse för friluftsliv, naturturism och rekreation. Av särskilt intresse är traktens kulturvärden och det faktum att Döderhultarn växte upp här för 150 år sedan. Hans barndomshem ägs idag av ett ungt par, som vill utveckla sitt utbud av boende, måltider och guidade aktiviteter.
- För det andra vill vi i närtid se ett konstruktivt samarbete med Sveaskog om hur bolagets utlovade skydd av skog bäst bidrar till länets biologiska mångfald, friluftsliv och naturturism. Grunden bör vara bolagets tidigare löfte om tio procents naturvårdsskogar i varje skogsregion, tillsammans med förra årets mål att öka andelen formellt skyddad skog till tio procent av det totala skogsinnehavet. Ett första steg är att undersöka möjliga naturreservat på Sveaskogs egen mark. Nästa steg bör vara att använda Sveaskogs befintliga avsättningar och givna löften för att skapa utbytesmark till de privata skogsägare i länet som hyser skogar med större naturvärden än de som finns på Sveaskogs mark. Det sista steget är att identifiera lämpliga områden för att återskapa hotade skogstyper och samtidigt skapa en grön infrastruktur för biologisk mångfald, friluftsliv och naturturism.

På detta vis tror vi att ett framgångsrikt samarbete mellan länsstyrelse, Sveaskog och den ideella naturvården snabbt kan öka tillgången på formellt skyddad skog med ett par tusen hektar. Detta till mycket små kostnader och inom redan givna löften och gjorda avsättningar. Ett sådant tillskott skulle vara större än vad som har skyddats här i länet sedan Sverige skrev under Nagoyaprotokollet 2010.

Östra Småland den 23 augusti 2022

Renate Foks

Ordförande
Naturskyddsföreningen i Kalmar län

Åke Nilsson

Ordförande
Östra Småland Ornitologiska Förening

---

¹ Veronikanätfjäril och kronärtsblåvinge. [Två arter av fjärilar dog ut förra året och fler hotas](#) (Sveriges Radio, 7 maj 2021)

² [FN:s konvention om biologisk mångfald](#) (Sveriges regering, 4 oktober 2010)

³ [Sverige når inte målen för att bromsa naturkrisen](#) (Naturskyddsföreningen, 21 maj 2021)

⁴ Enligt officiell statistik var 22 300 hektar (2021) av Kalmar läns 782 000 produktiva skogsmark formellt skyddad. Det motsvarar 3,0 procent. Källor: [Formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark. År 2018 - 2021](#) och [Markanvändningen i Sverige efter län och markanvändningsklass. Vart 5:e år 2010 - 2015](#)

⁵ Officiell statistik för formellt skyddad skog i Kalmar län saknas för 2010. Siffran 2,7 procent bygger på antagandet att andelen produktiv skogsmark av den formellt skyddade landarealen var lika stor 2010 som 2021. Förra året (2021) uppgick den formellt skyddade landarealen enligt officiell statistik till 34 790 hektar och av den arealen var 22 300 hektar produktiv skogsmark. Det vill säga 64 procent. 2010 uppgick den formellt skyddade landarealen enligt officiell statistik till 30 803 hektar, och 64 procent av den arealen blir 19 714 hektar produktiv skog. 19 700 hektar av Kalmars läns då produktiva skogsmark 722 000 hektar (2010) blir 2,7 procent. Källor: [Nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskyddsområden, efter region. År 1998 - 2021](#) och [Markanvändningen i Sverige efter län och markanvändningsklass. Vart 5:e år 2010 - 2015](#)

⁶ Enligt officiell statistik var 43 800 hektar (2021) av Kalmar läns 782 000 produktiva skogsmark frivilligt avsatt för naturvård. Det motsvarar 5,9 procent. Det finns emellertid en osäkerhet kring den här siffran. Värt att notera är också att de frivilliga avsättningarna minskar med 2 500 hektar mellan 2018 och 2021. Källor: [Formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark. År 2018 - 2021](#) och [Markanvändningen i Sverige efter län och markanvändningsklass. Vart 5:e år 2010 - 2015](#)

⁷ [Karta över storbolagens och kyrkans frivilligt avsatta och skyddade skogar](#)

⁸ [Karta över Sveaskogs markinnehav](#)

⁹ [Striden om skogen](#) (Kaliber Sveriges Radio 15 april 2019)

¹⁰ [Striden om statens skogar](#) (Kaliber Sveriges Radio 18 december 2017)

¹¹ [TV4 avslöjar Sveaskogs fusk](#) (Bloggen Naturlig reslust 24 juni 2021)

¹² [Om Sveaskogs skogar](#) (Augusti 2022)

¹³ Runt 16 naturreservat (Björnnäset, Blomsfors, Bockemålen, Fårhagsberget, Hammarsebo brandfält, Knästorp, Köksmåla, Mörtfors, Norra Göten, Risebo, Späckemåla, Stamsjövägen, Stensryd, Stora Vrängen, Ängsmossens domänreservat och Ölvedal) ligger helt eller delvis i Kalmar län och på Sveaskogs mark. Uppskattningsvis handlar det om drygt 1 000 hektar produktiv skog på Sveaskogs mark som är formellt skyddad.

Källa: [Naturvårdsverkets karttjänst Skyddad natur](#)

¹⁴ Bortåt 2 500 hektar produktiv skog torde vara formellt skyddad i Böda ekopark som naturreservat och en stor mängd mindre bestånd för naturvård orört (NO) och naturvård skötsel (NS). Ekoparksavtal och [ekoparksplan](#) ger dock ingen samstämmig bild, varför det finns en osäkerhet kring arealens storlek. Klart är att den stora merparten, en bra bit över 50 procent, av ekoparkens skyddade skogar består av naturreservat som fanns redan då ekoparken bildades.

¹⁵ Bortåt 4 000 hektar produktiv skog torde vara formellt skyddad i Hornsö ekopark som naturreservat och en stor mängd mindre bestånd för naturvård orört (NO) och naturvård skötsel (NS). Ekoparksavtal och [ekoparksplan](#) ger dock inte en samstämmig bild, varför det finns en osäkerhet kring arealens storlek.

---

¹⁶ Siffran bygger på en grov uppskattning av de uppgifter som finns i [Sveaskogs ekologiska landskapsplaner](#) som helt eller delvis omfattar Kalmar län. Sedan ett par månader tillbaka är inte dessa underlag tillgängliga på Sveaskogs webbplats. Något som strider mot FSC:s kriterier.

¹⁷ [Ministern duckar för bedrägeriet](#) (Bloggen Naturlig reslust 28 december 2021)

¹⁸ [Tål Sveaskog en granskning?](#) (Bloggen Naturlig reslust 12 juni 2022)

¹⁹ *”Totalt utgör naturvårdsskogarna 300 000 hektar skogsmark, vilket gör dem till den största naturvårdssatsningen nedan fjällskogsgränsen hittills i Sverige. Urvalet har skett i samråd med myndigheter, forskare och ideella organisationer.”* Sidan 18 i [Års- och hållbarhetsredovisning 2008](#)

²⁰ På sidan 112 i [års- och hållbarhetsredovisning 2021](#) anges att Skogsstyrelsen och länsstyrelser genomför någon sorts *”mätning tredje part”* och samarbetar kring bolagets 300 000 hektar naturvårdsskogar. Samma budskap finns i alla årsredovisningar sedan 2012 och framåt.

²¹ [Sveaskogs avverkning nära friluftsområde väcker stark kritik](#) (SVT Småland 12 augusti 2021)

²² [Kritik mot avverkning av ”Döderhultarns barndomsskog”](#) (Oskarshamns-Tidningen 8 augusti 2021)

²³ [Avverkning av skog i Oskarshamn väcker kritik](#) (SVT Småland 16 augusti 2022)

²⁴ [Sveaskog skövade Döderhultarns skogar](#) (Bloggen Naturlig reslust 25 januari 2022)

²⁵ [Hur länge kan Sveaskog hålla på att skövla våra sista naturskogar i Småland?](#) (Skydda Skogen 9 januari 2022)